

ZELENO SVJETLO ZA KONKURENTNIJI BIZNIS

Praktični vodič za kompanije u Bosni i Hercegovini: Šta je CBAM i kako se pripremiti?

■ Šta je CBAM i zašto se uvodi?

CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) je novi mehanizam Evropske unije koji se primjenjuje na robu uvezenu iz zemalja izvan EU, a koja u proizvodnji stvara emisije CO₂. Cilj CBAM-a je da:

- spriječi premještanje zagađenja (tzv. "carbon leakage"),
- ojača globalnu klimatsku akciju,
- izjednači pravila za EU i ne-EU proizvođače.

Za kompanije u BiH koje izvoze u EU, CBAM predstavlja ključnu promjenu jer zahtijeva mjerenje emisija, izvještavanje i plaćanje takse od 2026. Godine.

❗ **CBAM mijenja pravila igre za izvoznike – vrijeme je za pripremu.**

■ Na koje proizvode se odnosi?

U prvoj fazi CBAM obuhvata industrije s velikim emisijama, uključujući:

cement

aluminij

čelik i
željezo

gnojiva

električnu
energiju.

vodonik

Ako vaša kompanija izvozi ove proizvode, direktno ili kao dio lanca, potrebno je da se pripremite za nova pravila.

❗ **CBAM prvo pogađa industrije s najvišim emisijama.**

■ Šta kompanije trebaju znati?

Od oktobra 2023. traje prelazni period, izvoznici još ne plaćaju taksu, ali su obavezni dostavljati podatke o emisijama.

Od 2026. CBAM postaje obavezan mehanizam s finansijskim implikacijama.

Prva deklaracija o emisijama za 2026. godinu se podnosi do kraja maja 2027. godine.

❗ **CBAM predstavlja dugoročnu promjenu, kompanije koje se pripreme na vrijeme ostvaruju konkurentsku prednost.**

FMERI
Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije

■ Pet koraka za pripremu:

1. Identifikujte proizvode koje izvozite u EU

Provjerite carinske kodove i utvrdite da li spadate pod CBAM regulativu.

2. Počnite pratiti emisije CO₂ u proizvodnji

Čak i minimalne količine emisija važno je mjeriti i dokumentovati.

3. Uvedite interni sistem za izvještavanje

Imenujte osobu ili tim koji će voditi proces praćenja i izvještavanja.

4. Zatražite podatke od dobavljača

CBAM uključuje i emisije iz materijala koje vaša kompanija nabavlja.

5. Uključite upravu i planirajte budžet

Priprema za 2026. zahtijeva i tehničke i finansijske kapacitete.

! Priprema danas štedi troškove i izbjegava rizike sutra.

■ Šta je ETS i kakve su veze s CBAM-om?

EU Emission Trading System (ETS) je centralni mehanizam Evropske unije za smanjenje emisija gasova staklene bašte. U okviru ETS-a, kompanije kupuju i prodaju emisijske dozvole – svaka dozvola predstavlja pravo na emisiju jedne tone CO₂. Što više zagađuju, više dozvola moraju imati, što ih motivira da smanje emisije.

CBAM i ETS su povezani: dok ETS pokriva proizvođače unutar EU, CBAM ima za cilj da spriječi tzv. "ugljično curenje", kada kompanije prebacuju proizvodnju u zemlje sa slabijim klimatskim politikama. Zato CBAM uvodi sličan sistem cijena emisija za proizvode koji ulaze na EU tržište, ali dolaze izvan Unije.

■ Zašto je ETS važan za kompanije iz BiH?

CBAM je svojevrsan „produžetak“ ETS-a na uvozne proizvode, i njegovi zahtjevi se usklađuju s ETS praksom. To znači da kompanije koje izvoze u EU moraju:

- razumjeti kako se emisije izračunavaju u ETS sistemu,
- prikupljati podatke u skladu s ETS metodologijama,
- u konačnici plaćati CBAM takse koje su slične ETS cijenama emisija.

! Upoznatost s ETS-om i njegovo razumijevanje danas predstavlja važan korak ka održivijem poslovanju i boljoj pripremljenosti za CBAM.

■ CBAM kao prilika za rast i modernizaciju

Kompanije koje već ulažu u čiste tehnologije, mjere svoje emisije i modernizuju proizvodnju, ostvaruju brojne koristi:

- lakši pristup EU tržištu,
- povjerenje međunarodnih partnera,
- dugoročno niže troškove poslovanja,
- mogućnost pristupa međunarodnim fondovima i investicijama,
- pozitivan imidž i stabilnost u promjenjivom tržišnom okruženju.

Zeleni poslovni modeli donose dugoročnu dobit i reputaciju.

■ Mogućnosti finansiranja i podrške

Dostupni su javni i međunarodni fondovi za:

- energetska efikasnost i modernizaciju postrojenja,
- izradu izvještaja i upravljanje emisijama,
- obuku zaposlenih i tehničku pomoć.

Prvi koraci donose prednost, ne čekajte za vaše zeleno za konkurentnije poslovanje.

Više informacija dostupno je na:

- www.fmeri.gov.ba
- www.undp.org

CBAM nije prepreka, već prilika. Kompanije koje već sada mjere emisije, optimizuju proizvodnju i razumiju evropske regulative – ostaju konkurentne, otvaraju vrata novim tržištima i doprinose održivoj budućnosti.